

Arpad Nađ Abonji
DO BUDIMPEŠTE I NAZAD



Beograd 2021.

edicija LEDOLOMAC

Arpad Nađ Abonji
DO BUDIMPEŠTE I NAZAD

Naslov originala
Nagy Abonyi Árpád
Budapest, retour, 2008.

© Rende 2021.

Prevođenje ove knjige finansirala je Mađarska kancelarija za sufinansiranje knjiga i prevoda pri Petefijevom književnom muzeju u Budimpešti.



urednica
Slađana Novaković

ARPAD NAĐ ABONJI

**DO BUDIMPEŠTE
I NAZAD**

Preveo sa mađarskog
Marko Čudić

DRUGO IZDANJE

Svi likovi u ovoj knjizi su izmišljeni. Bilo kakva sličnost sa stvarnim osobama, živim ili mrtvim, plod je puke slučajnosti.

Prvi deo

„...i načiniste sebi novo srce i nov duh!“

Knjiga proroka Jezekilja, 18, 31

1.

Sporo i iz daljine dopirali su do mene prvi snopovi svetlosti, prvi isprekidani zvukovi. Mnogo je vremena bilo potrebno da predmeti u sobi dobiju obličje i da shvatim gde se to nalazim.

Nepomičan, još uvek u polusnu, zurio sam u lelujava zrnca prašine u paralelnim snopovima svetlosti koja je prodirala kroz prorede na roletnama. Sa ulice su dopirali automobilska buka i turiranje motora, a negde u blizini tandrkao je tramvaj. Prozori stana na trećem spratu zatresli su se kada je kompozicija stigla pred zgradu. Primio sam to k znanju kao neku vrstu prinudnog budilnika. S mukom sam se pridigao i poželeo da bacim pogled na svoj ručni sat, ali ga nisam nalazio. Stadoh da ga tražim ispod haotično nabacanih jorgana i ćebadi umrljanih telesnim tečnostima, ali uzalud. Pomislih da sam ga možda izgubio kod šibicara na ulici, ali nisam se tačno sećao. Nemajući kud, i njega sam pridodao već prilično obimnoj listi mojih najnovijih gubitaka.

Kratak boravak u tuš-kabini me je preporodio, pa sam iz torbe koju sam poneo sa sobom izvukao poslednji upotrebljivi komad odeće.

Stan mog prijatelja, likovnog umetnika (koga su svi jednostavno zvali Pikaso) pokazao se kao sjajno utočište, naročito kad čovek beži od zamršenih ljubavnih afera, obračuna i ratova... Pikaso nikada nije zaključavao stan, istina, nije u njemu ni bilo bogzna šta da se ukrade, osim možda njegovih slika u nastajanju. On sâm bi tek retko kad navraćao. Ta skućena gajbica predstavljala je neku vrstu azila za njegove prijatelje i poznanike oba pola i čovek nikada nije znao na koga će natrpati kad izađe iz kuhinje ili pored koga će se probuditi posle teške noći. Sklonio sam se ovamo pre nekoliko dana, a sad sam doneo odluku da mi je vreme da se vratim u svoj iznajmljeni stan.

Krenuo sam prema ulaznim vratima, a onda sam se predomislio i, prokrčivši put kroz neopisivi nered, stao pred policu sa knjigama. Dela Ničea, Jokaija, Hajnocija, Fridela i mnogih drugih ređala su se na policama. Prešao sam prstima preko rikni knjiga. Koliko slova, reči, koliko misli – a nijedna od njih nije mi od pomoći, pomislih.

Zatvorio sam vrata stana za sobom i sa torbom u ruci sjurio se niz široko stepenište. Na ulici sam duboko udahnuo. Bio je oktobar 1993. godine i vazduh kasnog popodneva u najzagađenijem bulevaru Budimpešte bio je ispunjen prašinom i izduvnim gasovima. Užurbanim korakom krenuo sam ka obližnjem Marksimu, lokalu u koji sam često svraćao.

* * *

Marksim je moderna, suterenska pivnica ležernog stila; nalazi se u jednoj mračnoj sporednoj uličici pokraj bulevara, i u njemu se uglavnom služe pica, testenine i zapečene lepinje. Iznad sivih, drvenih klupa odeljenih bodljikavom žicom vise

portreti Lenjina, Marksa i Rakošija u prirodnoj veličini. Većinu klijentele činila je vojvođanska omladina (baš kao i suvlasnici i kelneri) koji su se na početku serije balkanskih ratova sjatili u Budimpešti. Mogao si svratiti ovamo kadgod ti drago, i svaki put bi nailazio na nekog poznatog. Ni ovaj dan nije bio izuzetak.

Za šankom je sedeo i mahao mi neobrijan mladić rumenkastog lica. Kraj njega poduži niz ispražnjenih pivskih flaša. Trebalo mi je nekoliko sekundi da ga prepoznam. Gle, pa to je Smeško, večiti slobodnjak. Okušao se u mnogo čemu, ali se ipak najbolje razumeo u muziku. Većito se kezio, otud valjda i nadimak. Nisam ga video godinama i, kako se ispostavilo, deportovali su ga iz Švedske, gde je pokušao da dobije azil. Na rastanku su mu tutnuli hiljadu dolara u džep, i sada je pokušavao da ih se ratosilja. Nosio je isti onaj pecaroški prsluk u kome sam ga stalno viđao. Jednostavna, naivna duša, možda sam ga baš zbog toga toliko i voleo.

Zagrlili smo se i odmah se upustili u prepričavanje događaja od prethodnih dana. Međutim, kada smo se dotakli situacije kod kuće, obojica smo se natmurili i samo buljili u šank i u nagomilane podmetače za pivo. Iz zvučnika na zidu dopirala je pesma *Lay Lady Lay* Boba Dilana.

– Znaš, ja sam svoj život sasvim drugačije zamišljao – reče on sa smeškom i otpi gutljaj.

– Svi smo ga drugačije zamišljali – odvratih mrzovoljno. Hteo sam izbeći osetljive teme. Samo sam hteo da se zabavljam.

– Samo, nešto uvek iskrnsne i nikad ne možeš da radiš ono što želiš – nastavi on.

– U tome je poenta – rekoh sa odobravanjem – nešto uvek iskrnsne.

Tada se u drugom kraju prostorije zaori glasan smeh. Obojica se okrenusmo. Za poslednjim stolom sedeo je moj poznanik Onazis, pun kao brod, u društvu neke devojke s naočarima. Onazis, mladić vesele naravi, takođe se doselio iz Vojvodine. U Pešti se upustio u raznorazne poslove i za kratko vreme stekao popriličan imetak. Nosio je skupocena odela i vozio skupocena kola. Upravo sam hteo da mu doviknem, kad nas on primeti i mahnu nam da im se pridružimo.

I dok je Smeško prepričavao detalje svoje deportacije, devojka s naočarima se više puta okrenula prema meni. Priča je, očito, nije preterano zanimala. Beše to naočita devojka. Povremeno bi liznula svoje debele, čulne usne, a onda bi rukama prošla kroz talasastu, zlaćanoplavu kosu.

– Jesi li i ti iz Vojvodine? – ljubazno me je upitala.

– Jesam, i ja sam odatle – odgovorio sam i prodorno je pogledao u oči.

Podigli smo čaše i nazdravili.

– Dosta mi je svega – tužnim glasom i sa kežom saopšti Smeško – uskoro ću opet da zapalim. Preko bare.

– Preko bare? – blesavo upita devojka s naočarima.

– Samo bez panike, ljudi – veselo reče Onazis i baci pogled na svoj firmirani ručni sat – još malo pa će se rat završiti i onda ćete opušteno moći da se vratite kući! Živećete bolje nego ikad!

– Ali, rat traje već godinama! – očajnički kriknu Smeško.

– Ma, nema to veze. Zapad će možda već sada, za koju nedelju da stavi tačku na čitavu priču, i čiča-miča, gotova priča! – samouvereno uzvratila Onazis.

– I ja se slažem – ubaci se devojka s naočarima – pa to mora da je strašno kad negde besni rat. Koliko li je samo gladnih, koliko poginulih!